

مقصود از «تَبَيَّنَّا لِكُلِّ شَيْءٍ» پرورش انسان است، نه تربیت دانشمند علوم طبیعی

هدف قرآن کریم این است که انسان‌ها از نظر تربیتی پرورش پیدا کنند و به مقامات عالی انسانی برسند، نه این‌که انسان‌ها را در علوم طبیعی تبدیل به دانشمند کند...

هدف قرآن کریم این است که انسان‌ها از نظر تربیتی پرورش پیدا کنند و به مقامات عالی انسانی برسند، نه این‌که انسان‌ها را در علوم طبیعی تبدیل به دانشمند کند؛ قرآن کریم پس از طرح «تَبَيَّنَّا لِكُلِّ شَيْءٍ»، بلافاصله می‌فرماید: «وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِّلْمُسْلِمِينَ» (النحل/89) و فلسفه وجودی این کتاب را هدایت، رحمت و بشارت برای مسلمانان معرفی می‌کند. حجت‌الاسلام والمسلمین محمدصادق یوسفی‌مقدم، مدیر مرکز فرهنگ و معارف قرآن، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، به بیان نکاتی درباره اعجاز علمی قرآن پرداخت و گفت: اعجاز علمی قرآن، در دو ساحت علوم انسانی و علوم طبیعی قابل بحث و بررسی است. به طور طبیعی در ساحت علوم انسانی، اعجاز قرآن، اعجازی مطابق با واقع است و اساساً قرآن در این زمینه، دارای اعجاز بیشتری است.

تحدی قرآن؛ همچنان پابرجا

وی افزود: قرآن کریم، اعجاز در عرصه فصاحت و بلاغت خود را با اعراب زمان خود آغاز کرده است و با تعبیر این‌که «قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا؛ بگو اگر انس و جن گرد آیند تا نظیر این قرآن را بیاورند، مانند آن را نخواهند آورد؛ هر چند برخی از آنها پشتیبان برخی [دیگر] باشند» (الإسراء/88)، همچنان در این عرصه تحدی خود را ادامه داده است. این تعبیر همچنان پابرجاست و اختصاص به عصر و نسل خاصی ندارد، بلکه برای همه زمان‌ها و انسان‌ها است. این نکاتی که بیان شد، به اعجاز قرآن در عرصه فصاحت و بلاغت مربوط می‌شود.

یوسفی مقدم خاطرنشان کرد: اعجاز قرآن کریم در عرصه علوم انسانی هم این ثبات و پابرجایی را دارد و قرآن کریم آخرین نسخه هدایت بشر و آخرین نسخه‌ای است که مدعی است انسان‌ها باید به او روی بیاورند تا بتوانند راه سعادت را ببینند. بنابراین، اعجاز علمی قرآن کریم در حوزه‌های مربوط به تربیت انسان از جمله علوم مربوط به حوزه سیاست و علوم اجتماعی، حقیقتی است که وجود دارد و قرآن کریم همان‌گونه که در عرصه فصاحت و بلاغت دارای اعجاز است، در این عرصه هم دارای اعجاز است و می‌خواهد بگوید من هدایت‌کننده هستم و هدایت‌گری غیر از قرآن وجود ندارد.

مدیر مرکز فرهنگ و معارف قرآن عنوان کرد: این، یک مفهوم از اعجاز است و گاهی مواقع اعجاز در حوزه علوم طبیعی مطرح است. در حوزه اعجاز در علوم طبیعی، دیدگاه‌های افراط و تفریط وجود دارد. دیدگاه‌های افراطی به این صورت است که برخی معتقدند قرآن کریم، در تمام اصول و مبانی علوم طبیعی، ریاضی، فلکی، و حتی رشته‌هایی همانند صنعت و امثالهم دارای نظریه است و در این زمینه چیزی فروگذار نکرده است.

وی ادامه داد: این افراد برای اثبات ادعای خودشان به آیاتی از قرآن کریم، تمسک می‌کنند. به عنوان مثال، قرآن بیان می‌کند «وَيَوْمَ نُبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبَيَّنًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِّلْمُسْلِمِينَ؛ و [به یاد آور] روزی را که در هر امتی گواهی از خودشان برایشان برانگیزیم و تو را [هم] بر این [امت] گواه آوریم و این کتاب را که روشنگر هر چیزی است و برای مسلمانان رهنمود و رحمت و بشارت‌گری است، بر تو نازل کردیم» (النحل/89).

هدایت، تعلیم و تزکیه؛ فلسفه وجودی قرآن

وی افزود: آیات دیگری که در زمینه قابل اشاره است، یکی «وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَلُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ؛ و هیچ جنبنده‌ای در زمین نیست و نه هیچ پرنده‌ای که با دو بال خود پرواز می‌کند، مگر آن‌که آن‌ها [نیز] گروه‌هایی مانند شما هستند. ما هیچ چیزی را در کتاب [لوح محفوظ] فروگذار نکرده‌ایم، سپس [همه] به سوی پروردگارشان محشور خواهند گردید»، (الأنعام/38) و دیگری «وَعِنْدَهُ مَقَاتِلُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي

الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ؛ و کلیدهای غیب تنها نزد اوست؛ جز او [کسی] آن را نمی‌داند و آنچه در خشکی و دریاست می‌داند و هیچ برگی فرو نمی‌افتد، مگر [اینکه] آن را می‌داند و هیچ دانه‌ای در تاریکی‌های زمین و هیچ تر و خشکی نیست، مگر اینکه در کتابی روشن [ثبت] است» (الأنعام/59) هستند.

یوسفی مقدم اظهار کرد: امثال این‌گونه آیات شریفه در قرآن هست که در آن‌ها بیان شده است، هرچه بخواهید در قرآن موجود است. این‌ها از این سخنان چنین برداشت کرده‌اند که در هر عرصه‌ای، چه در علوم انسانی و چه طبیعی باید به سراغ قرآن بروید و چون کلام خداست، آخرین و بی‌نقص‌ترین کلام است. در مقابل، ادعای دیگری وجود دارد که هدف و فلسفه وجودی قرآن کریم را هدایت و تربیت انسان‌ها می‌داند و معتقد است؛ قرآن کریم بر اساس آیاتی که فلسفه بعثت را بیان می‌کنند، فلسفه بعثت را هدایت، تعلیم و تربیت و تزکیه انسان می‌داند.

«تَبَيَّنَاتَا لِكُلِّ شَيْءٍ» بودن قرآن؛ در سایه هدایت و رحمت

وی تصریح کرد: هدف قرآن کریم، این است که انسان‌ها از نظر تربیتی پرورش پیدا کنند و به مقامات عالی انسانی برسند، نه این‌که انسان‌ها را در علوم طبیعی تبدیل به دانشمند کند. در همان آیه که قرآن کریم، بحث «تَبَيَّنَاتَا لِكُلِّ شَيْءٍ» را مطرح می‌کند، بلافاصله می‌فرماید: «وَهْدَىٰ وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ»؛ و برای مسلمانان رهنمود و رحمت و بشارت‌گری است بر تو نازل کردیم» (النحل/89) و فلسفه وجودی این کتاب را مطرح می‌کند که قرآن کتاب هدایت، رحمت و بشارت برای مسلمانان است.

مدیر مرکز فرهنگ و معارف قرآن، خاطرنشان کرد: این «تَبَيَّنَاتَا لِكُلِّ شَيْءٍ» هدف‌گذاری شده است و قرآن در ساحت هدایت، تربیت، رحمت و بشارت برای انسان‌ها «تَبَيَّنَاتَا لِكُلِّ شَيْءٍ» است. در آیه شریفه «وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ؛ و هیچ تر و خشکی نیست مگر اینکه در کتابی روشن [ثبت] است»، (الأنعام/59) نیز خداوند می‌فرماید هرچه شما بخواهید در زمینه هدایت بشری و تربیت انسانی می‌توانید در اینجا بررسی کنید. و همین مطلب در آیه شریفه «مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ»؛ ما هیچ چیزی را در کتاب [لوح محفوظ] فروگذار نکرده‌ایم سپس [همه] به سوی پروردگارشان محشور خواهند گردید « نیز بیان می‌شود.

یوسفی مقدم اظهار کرد: بر فرض این‌که مراد از این کتاب، قرآن کریم باشد، نه کتاب تکوین، باز هم منظور این است که ما در عرصه تربیت و هدایت انسان‌ها چیزی را فروگذار نکرده‌ایم و آنچه انسان‌ها به آن نیاز دارند، در قرآن کریم آورده‌ایم و انسان‌ها با تمسک به قرآن هدایت می‌شوند. بنابراین آیاتی از قرآن که بیان می‌کنند «هرچیزی در قرآن وجود دارد و این کتاب آسمانی، در بیان هیچ چیزی فروگذار نکرده است»، مربوط به آن عرصه و ساحتی هستند که قرآن برای آن عرصه‌ها نازل شده است و فلسفه وجودی قرآن را تشکیل می‌دهند.